

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Miksi demokratian resilienssiä on syytä vahvistaa?

Vaikuttavuuden tutkimuksen päivät 2026

UEF, Kuopion kampus, 07.10.2026

Dosentti, tutkimusjohtaja Kimmo Elo

UEF, Historia- ja maantieteiden laitos | DITLab

Sposti: kimmo.elo@uef.fi

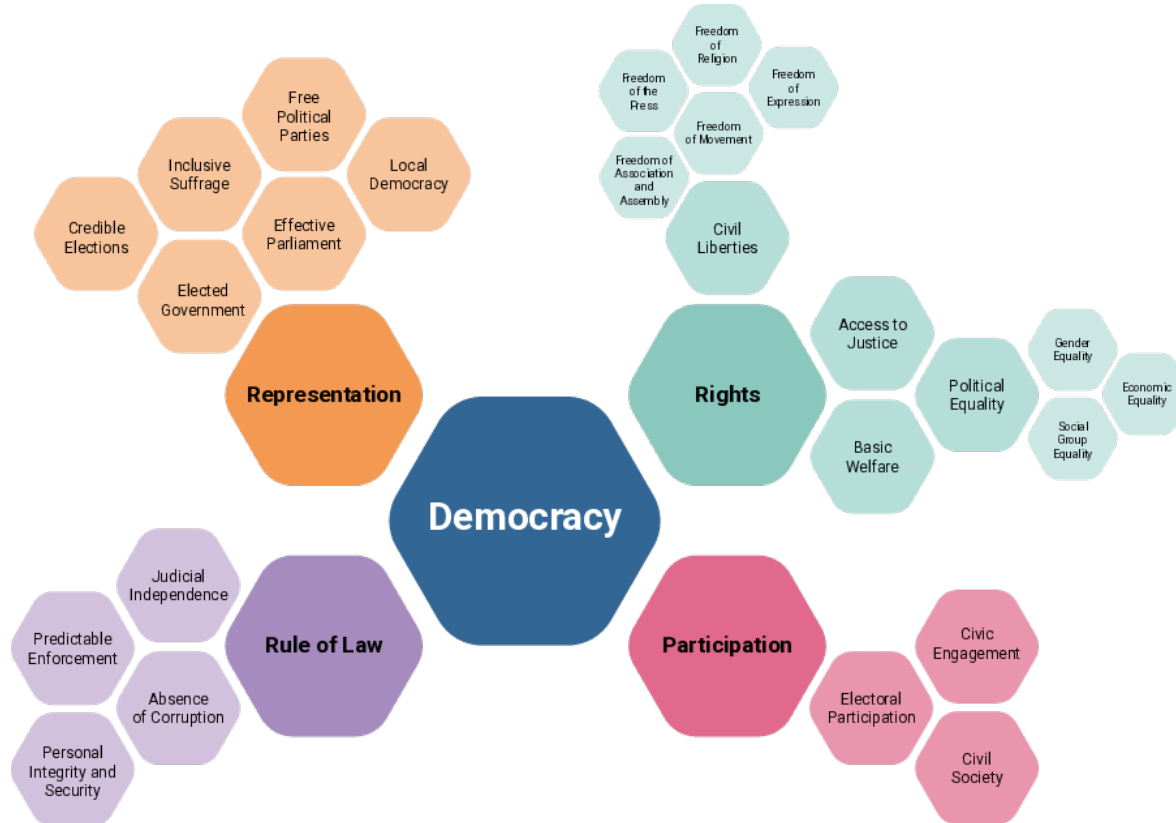

Esityksen teemat

- Demokratian aaltoliike historiallisena faktana
- Ylätason resilienssi vs. alatason rapautuminen
- Mitä demokratian resilienssin vahvistamiseksi voisi tehdä – ja miksi se on tärkeätä?

Liberaali demokratia

Demokratian aaltoliike

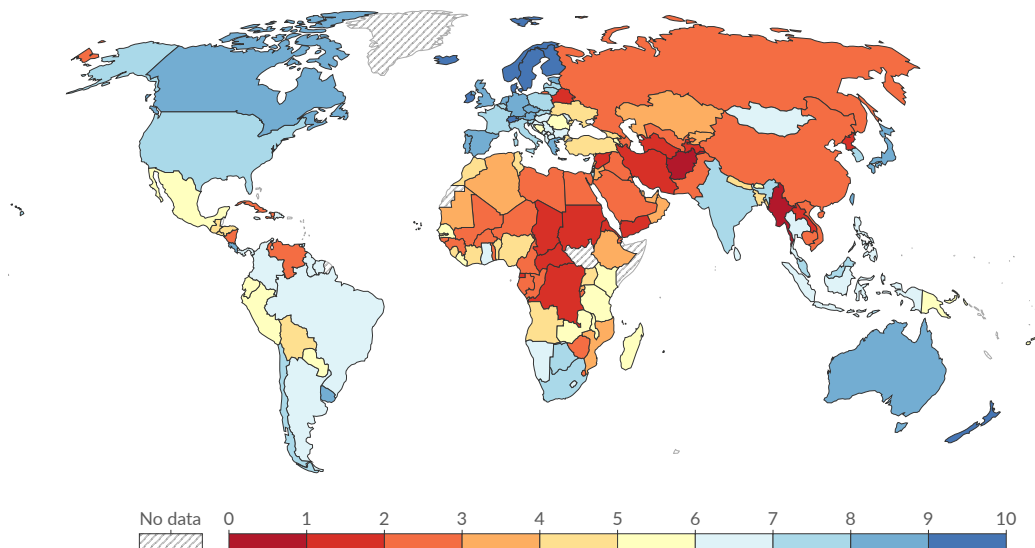

Globaali kehitys (2024)

Democracy Index, 2024

Our World
in Data

Data by the Economist Intelligence Unit¹. Expert estimates of the extent to which citizens can choose their political leaders in free and fair elections, enjoy civil liberties, prefer democracy over other political systems, can and do participate in politics, and have a functioning government that acts on their behalf. The index ranges from 0 to 10 (most democratic).

Data source: Economist Intelligence Unit (2006-2024)

1. Economist Intelligence Unit The Economist Intelligence Unit publishes data and research on democracy and human rights.

It relies on evaluations by its own country experts, supplemented by representative surveys of regular citizens to assess political institutions and the protection of rights.

The Economist Intelligence Unit is the research and analysis division of The Economist Group, the sister company of The Economist newspaper.

Learn more:

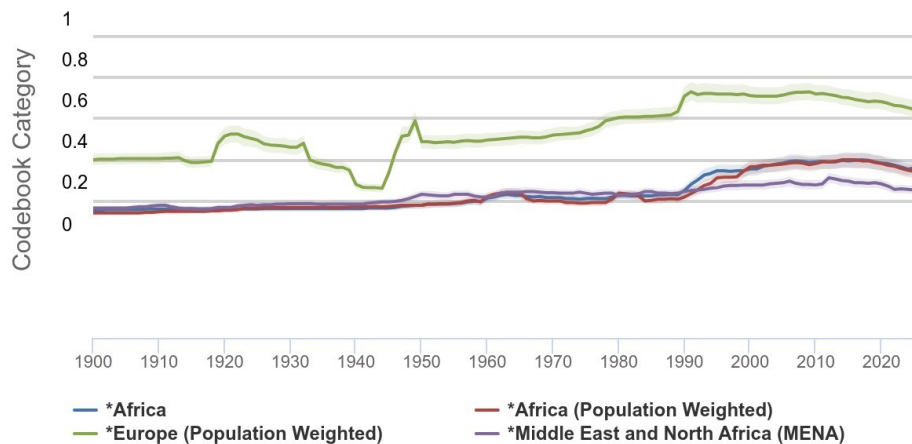
Demokratian aaltoliike?

- Samuel P. Huntington on esittänyt ajatuksen demokratian aaltoliikkeestä (tai aalloista) → 1990-luvun alun kehitys olisi ollut 3. aalto
 - Yhtä lailla voitaisiin puhua autoritarismin aaltoliikkeestä (se ei vain kuulosta niin hyvältä!)
- Aaltoliike-teesi nojautuu samantyyppiseen sykliajatteluun kuin taloustieteen markkinaselitys
- Poliittisten järjestelmien muutos on kuitenkin huomattavasti talouden nousuja ja laskuja monimutkaisempi prosessi

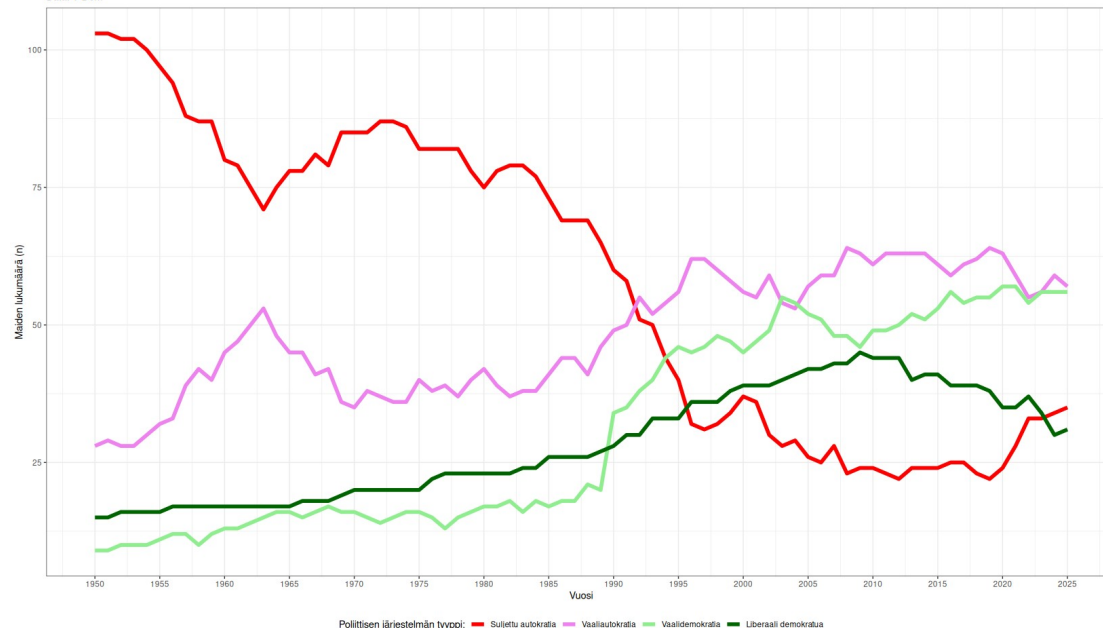
Demokratian trendit

Liberal Democracy Index

Highcharts.com | V-Dem data version 16

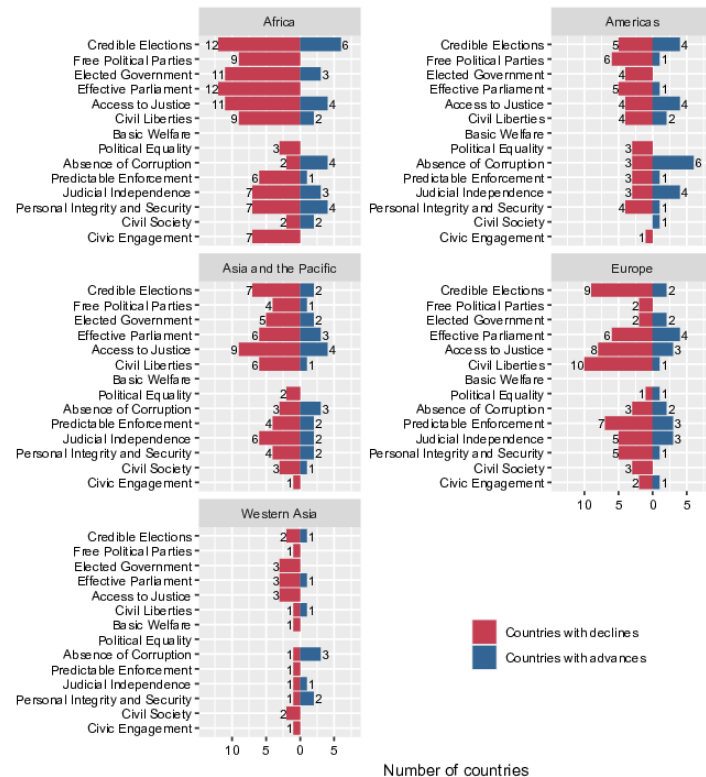
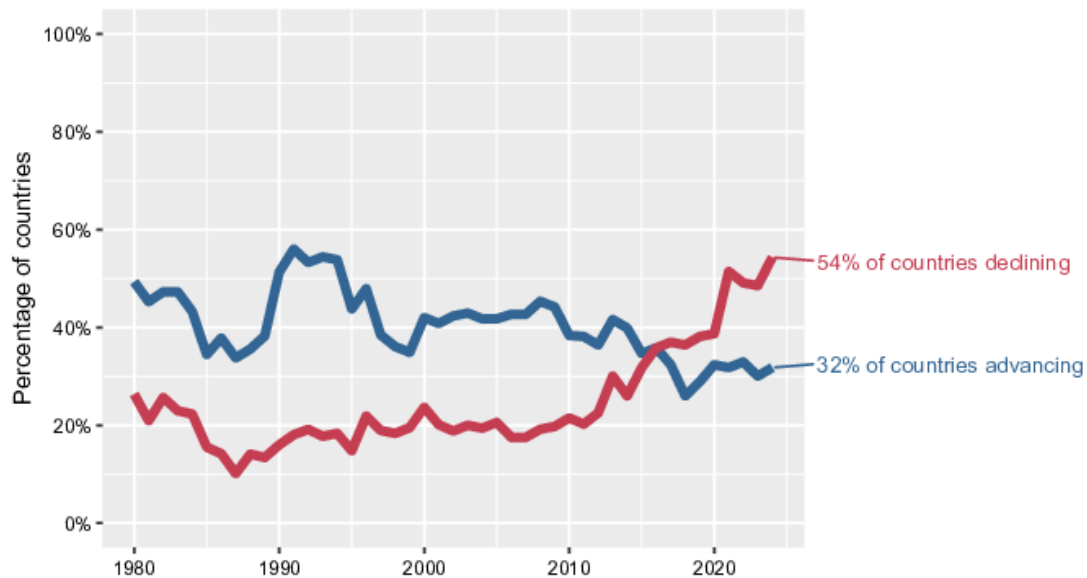
Maailman poliittisten järjestelmien jakautuminen (2020-2025)
Data: V-Dem

Politiittisen järjestelmän tyyppi: Suljettu autokratia Vaalautokratia Vaalidemokratia Liberaali demokratia

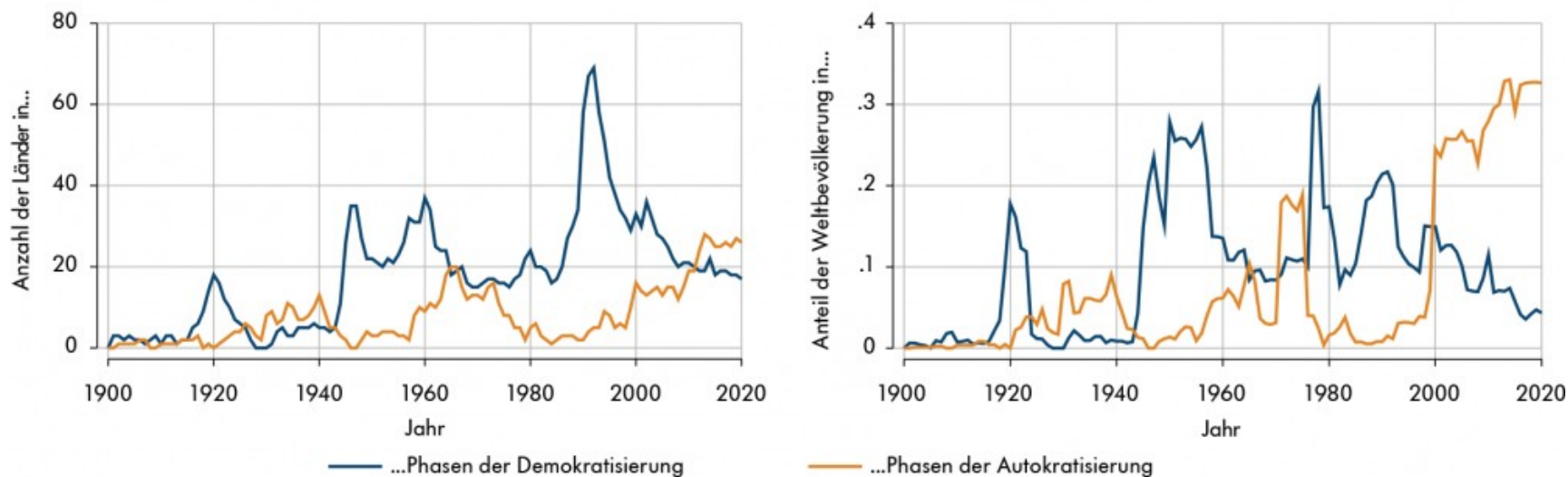
Globaali kehitys (2024)

Demokratian aaltoliike?

Abbildung 5: Wellen politischer Systemwechsel, 1900–2020

Links: Jährliche Anzahl der Länder im Prozess der Demokratisierung oder Autokratisierung. Rechts: Jährlicher Anteil der Weltbevölkerung in Ländern, die sich im Prozess der Demokratisierung oder Autokratisierung befinden.

Quelle: Eigene Darstellung auf Basis des ERT-Datensatzes, Version 3.0.

Ylätason resilienssi vs. alataason rapautuminen

Vieraskynä

Turvallistaminen syö demokratiaa ja lyö oikeusvaltiota

Ottawan miinasopimuksesta irrottautuminen ja rajalain hyväksyminen ovat esimerkkejä siitä, miten asioista päätetään pikavauhtia sotilaallisen turvallisuuden nimissä.

Kuuntele juttu

Arja Alho, Laura Lodenius

25.7.2025 2:00

HS-haastattelu

Oikeusvaltio tarvitsee ”suojavarustelun”, sanoo uusi oikeuskansleri

- Uusi oikeuskansleri Janne Salminen vaatii vahvempaa oikeusvaltion suojavarustusta Suomeen.
- Salmisen mukaan ylimpien tuomioistuinten tuomarien määrästä pitäisi säätää perustuslaissa niiden riippumattomuuden turvaamiseksi.
- Salminen ei ota kantaa väitteisiin perustuslakivaliokunnan politisoitumisesta, mutta pitää tutkimusta aiheesta suotavana.

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Etusivu Uusimmat

Vieraskynä

Turvallisuus lyö oikeus

Ottawan miinasotat
esimerkkejä siitä,
turvallisuuden ni

Arja Alho, Laura L
25.7.2025 2:00

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Etusivu Uusimmat Pelit Lehdet HS Visio Kuuntele Poliitiikka Helsinki

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Etusivu Uusimmat Pelit Lehdet HS Visio Kuuntele Poliitiikka Helsinki

Kolumni

Demokratia on vähiten huono järjestelmä

Demokratian ja oikeusvaltion omaksuneet maat menestyvät paremmin kuin
autoritaarisesti hallitut maat.

Sixten Korkman

8.12.2025 14:30

Valtio tarvitsee "oikeusvaltion", sanoo uusi ministeri

eri Janne Salminen vaatii vahvempaa oikeusvaltion
Suomeen.

h ylimpien tuomioistuinten tuomarien määrästä pitäisi säätää
iden riippumattomuuden turvaamiseksi.

antaa väitteisiin perustuslakivaliokunnan politisoitumisesta,
musta aiheesta suotavana.

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Etusivu Uusimmat

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Vieraskynä

Turvallisuus lyö oikeus

Ottawan miinasot
esimerkkejä siitä,
turvallisuuden ni

Kuuntele juttu

Arja Alho, Laura L
25.7.2025 2:00

HELSINGIN SANOMAT

Etusivu Uusimmat Pelit Lehdet HS Visio

Kolumni

Demokratia on vähitellen järjestelmä

Demokratian ja oikeusvaltion omaksuneet n
autoritaarisesti hallitut maat.

Kuuntele juttu

Sixten Korkman

8.12.2025 14:30

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Etusivu Uusimmat Pelit Lehdet HS Visio Kuuntele Poliitiikka Helsinki

Poliitiikka Helsinki

Vieraskynä

Demokratia säilyy vain, jos päättäjät ovat siihen aidosti sitoutuneita

Demokratiaa halveksuvista vallanpitäjistä on vaikea päästä eroon, jos he ehtivät
sementoida asemansa.

Kuuntele juttu

Jenni Karimäki

26.2. 19:15

si

valtion

ästä pitäisi säätää

antaa väitteisiin perustuslakivaliokunnan politisoitumisesta,
musta aiheesta suotavana.

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Etusivu Uusimmat

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Vieraskynä

Etusivu Uusimmat Pelit Lehdet HS Visio

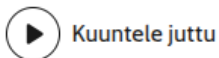
Tuoreilla:

Kun järjestöjen ääni vaimenee, oikeusvaltio heikkenee

Ilman riippumattomia kansalaisjärjestöjä oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien tietopohja kapenee.

Lukijan mielipide

Kirjoitus on Helsingin Sanomien lukijan mielipide.

Tiivistelmä

16.6. 10:15

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

HELSINGIN SANOMAT

Asiakaspalvelu

Etusivu Uusimmat Pelit Lehdet HS Visio Kuuntele Poliitiikka Helsinki

Poliitiikka Helsinki

Vieraskynä

Demokratia säilyy vain, jos päättäjät ovat siihen aidosti sitoutuneita

...suvista vallanpitäjistä on vaikea päästä eroon, jos he ehtivät
sa.

si

valtion

ästä pitäisi säätää

...antaa väitteisiin perustuslakivaliokunnan politisoitumisesta,
musta aiheesta suotavana.

RESLIDE

Liberaalin demokratian
resilienssi Suomessa

DIT

DATAIN
TUTKI

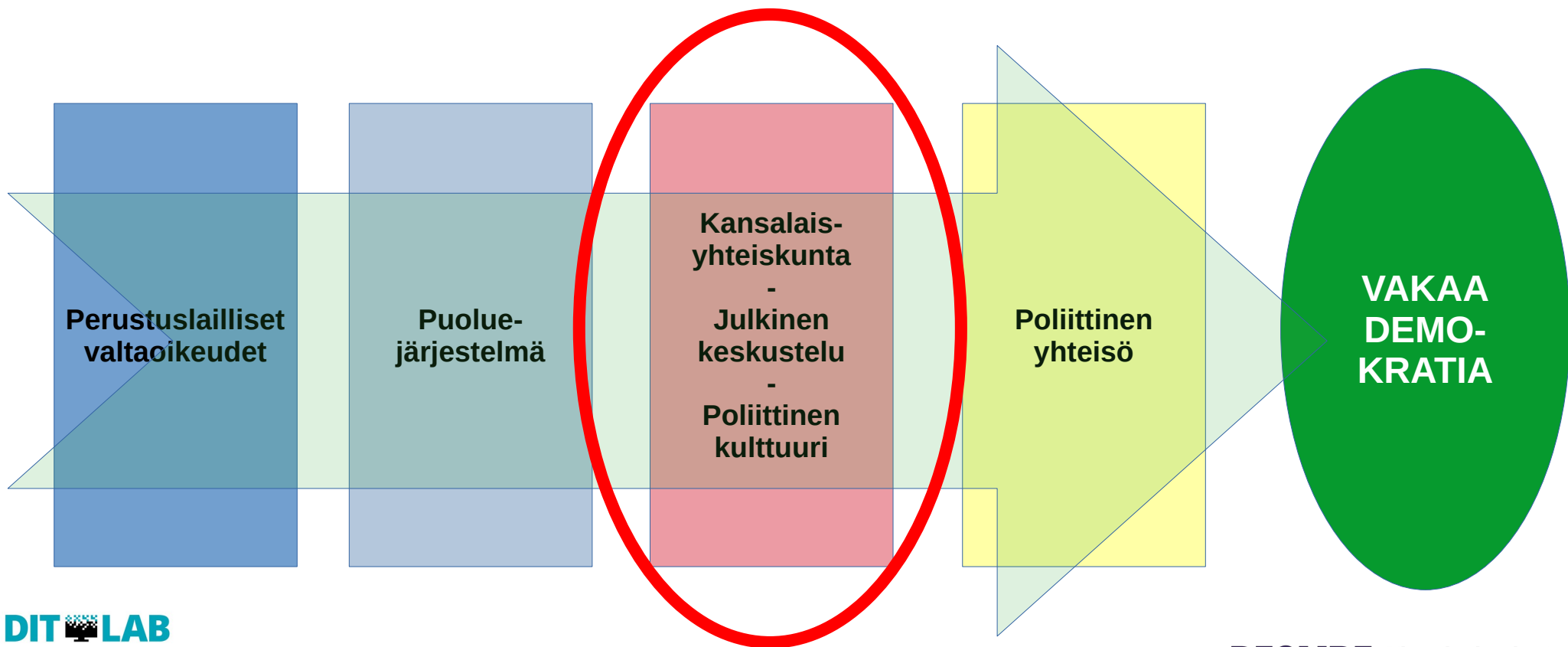

Miksi eri tasoilla on väliä?

- Demokratian rapautuminen vaatii demokratiaa rapauttamaan pyrkivän **eliitin** → demokratiaan sitoutunut eliitti olennainen vastavoima demokratiaskeptiselle kansalle
 - Mutta myös kääntäen: demokratiaan sitoutunut kansa ei riitä turvaamaan demokratiaa, jos eliitti on laajasti demokratiaa vastaan (Weimarin Saksa, Venäjä 1990-luvulla, Kiina tai Venäjä nyt, ...)
- Vaikka **ylätaso** (instituutiot, eliitit) on merkittävä vakauttava tekijä, **alataso** (kansalaisyhteiskunta, yhteiskunta) luottamus demokratiaan luo vakauden perustan

Demokratian resilienssi

Miten torjua rapautumista ja vahvistaa resilienssiä?

Ruohonjuuritasolta se lähtee

- Tutkimustiedon perusteella luottamus demokratiaan (tai mihin tahansa poliittiseen järjestelmään) rakentuu kokemuksesta siitä, että järjestelmä mahdollistaa ”hyvän elämän”
 - Tulevatko minulle tärkeät asiat näkyviksi politiikan tilassa?
 - Vastaako poliittinen järjestelmä niihin odotuksiin, joita minulla on?
 - Pystynkö tarvittaessa osallistumaan, tekemään ääneni kuuluvaksi?
- Toimivan, demokraattisen kansalaisyhteiskunnan keskeinen tehtävä on vastata näihin toimimalla, kaksisuuntaisena välittävänä tahona yhteiskunnan ja poliittisten päätöksentekijöiden välillä

Minkä varaan voimme rakentaa?

- Historiallisessa tarkastelussa demokratia on poliittisena järjestelmä osoittautunut **sopeutumiskykyisimmäksi**, mutta myös **ulkoista ja sisäistä painetta parhaiten kestäväksi**
- Demokratia tarjoaa **rauhanomaiset mekanismit** poliittisten konfliktien ratkomiselle ja vallanvaihdoksille
- Demokratia mahdollistaa **marginalisoitujen ryhmien integroinnin** poliittiseen yhteisöön
- Demokratia tarjoaa **institutionaaliset mekanismit** destruktiivisten autoritaaristen voimien vallan hillitsemiseksi

Mistä olisi syytä olla huolissaan

- Demokratian säilyminen ei kuitenkaan ole mikään itsestäänselvyys, vaan vaatii aktiivista toimintaa ja sitoutumista
- Autoritaaristen voimien nousun taustalla on kansalaisten pettymys demokratian kykyyn ratkoa aikamme isoja ja pienempiä ongelmia → kokemus siitä, että poliittinen järjestelmä ei ”anna rahoille vastinetta”
- Demokratia vahvistaminen ja puolustaminen vaatii aktiivisuutta:
 - Tulee luoda tulevaisuuspolkuja asettamalla tavoitteita ja perustelemalla niiden merkitys → avoin kamppailu vaihtoehtoista
 - Tulee vahvistaa demokratian institutionaalista perustaa, ml. kansalaisyhteiskunta
 - Tulee vahvistaa uskoa demokratian kykyyn selvitä haasteista sekä sanoin että teoin
 - Tulee tukeutua tutkittuun tietoon kaikessa päätöksenteossa

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kiitos mielenkiinnostanne!

Dosentti, tutkimusjohtaja Kimmo Elo

UEF, Historia- ja maantieteiden laitos | DITLab

Sposti: kimmo.elo@uef.fi